

Bir Gece Vakti Novakşot

Geçtiğimiz günlerde Afrika turuna çıkan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın uğradığı yerlerden biri de Moritanya'ydı. Erdoğan, ilk kez cumhurbaşkanlığı seviyesinde ziyaret edilen bu beldede Moritanya Devlet Başkanı Muhammed Abdülaziz ile gerçekleştirdiği basın toplantısına “ *Milyonlarca şairin beldesi, medreseler diyarı, âlimler ve hafızlar yurdu...* ” diyerek başladı ve sözlerini şöyle sürdürdü: “ *Değerli basın mensupları, şu anda ekranları başında bizi izleyen tüm Moritanyalı kardeşlerime şu ifadelerimi seçerek özellikle kullanıyorum. Biz yeni bir dünya düzeni kurulurken Afrika ile birlikte yürümek istiyoruz. İslam İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanı olarak 13 Aralık'ta İstanbul'da gerçekleştirmiş olduğumuz özellikle Kudüs konusyla ilgili toplantı bunun en önemli adımıydı...*”

Nasıl bu kadar birbirimizden koparak habersiz hale geldiğimizi düşünmek ürpertici gerçekten. Moritanya'yı ismen tanırız ama bu memleketin şairler, medreseler ve hafızlar yurdu olduğunu pek bilmeyiz mesela. Garip gelebilir fakat kültürünü, dillerini, etnik yapısını, dinî cemaatlerini, siyasi dinamiklerini, yer altı-yer üstü kaynaklarını hatta müziğini ve sanatını çalışarak uzmanlaşan Fransızlar, kesinlikle bizden daha iyi tanır bu diyarı.

Erdoğan'ın konuşmasını TV başında dinlerken yakın ve uzak geçmişe dair zihnimde bazı şeylerin canlandığını söyleyebilirim. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Moritanya'da neden yeni bir dünya düzeninden bahsettiğini anlamaya çalışırken köleleştirilen insanlar düştü aklıma... Ve sonra bir gece vakti Novakşot'u hatırladım.

Yıl 1444. Avrupa sömürgeciliğinin perdesi usul aralanıyor. Altı gemiden oluşan bir Portekiz donanması Moritanya sahillerinde insan avlıyor. Avlıyor diyorum çünkü bu ilk girişimler sahildeki köy ve kasabalara indirme yaparak gerçekleşiyor. Kaptan Lançarote de Lagos, Moritanya sahillerinde ele geçirdiği 235 masum insanı yurtlarından, ailelerinden kopartarak Lizbon'a götürüyor. Köle pazarında sergilenen bu Müslümanlar utanç içinde ellerini yüzlerine kapatarak dua edip göz yaşı döküyorlar. Tarihte ilk kez insanın hukuksuz bir şekilde köleleştirildiği dönem başlıyor böylece. Bu haksız kazanç kapısı Portekizlileri daha fazla köle arayışına sürüklüyor.

Bilindiği gibi köle ticaretine dayalı Atlantik ticaret sisteminin doğuşuyla birlikte en iyimser rakamlara göre 15 milyon Afrikalı doğmadıkları, bilmedikleri topraklara zorla götürülüp çalıştırıldı. Bu haksız kazanç, bu emek sömürsü, istila ve talan şu an içinde yaşadığımız mevcut küresel kapitalist sistemin temeli oldu. Batı uygarlığı Afrikalıların alın terini gasp ederek yükselişe geçerken Avrupalılar diğer medeniyetlerin, kültürlerin canına okudu. Böylece Batı dışında her yerin kan ve gözyaşı içinde çöküşe geçtiği yeni bir döneme girildi.

Zihnimde canlanan ikinci şey bir gece vakti Novakşot'un ıssız sokaklarıydı. Birkaç yıl önce şahit olduğum bir anı hatırladım. Saat gece yarısına yaklaşırken birkaç kişi vakit geçirmek için yürüyor Novakşot sokaklarında. Yeni ayak bastığımız bu şehirde etrafı tanımak istiyoruz. Başkent merkezindeyiz ama sokaklar ve caddeler hiç de janjanlı değil. Tek tük yanan dükkân ışıkları ve loş sokak lambaları aydınlatıyor caddeleri. Hava sıcak ve kuru; ılık bir esinti var. Yoldan geçen bir kaç aracı saymazsak tam olarak sessizlik hâkim.

Bir iki çocuk beliriyor önümüzde. Kapalı dükkânlardan sızan ışıklara sığınmışlar. Kafalarını sallayarak mırıldanıyorlar kendi hallerinde. Çocuklara yaklaştıkça yükselen ayetleri fark edebiliyoruz artık. Varlığımızdan habersiz bir şekilde transa geçmişcesine okumaya devam ediyor çocuklar. Biri dükkânın önünde, diğeri sokak lambasının altında, bir diğeri karşı kaldırımında... Yürüdükçe başka başka çocuklar çıkıyor karşımıza. Kaldıkları medresede geceleri elektrik olmadığı için ezberlerini sokakta tamamlamaya çalıştıklarını öğreniyoruz sonra. Beş yüz yıl önce Portekiz gemilerinin köle olarak götürdüğü insanların torunları bu çocuklar. Bütün olumsuzluklara rağmen Allah'ın kelamına sınımsız sarılmanın derdi içindeler. Halleri içimizi titretiyor. Bir anda inanılmaz derecede sarsılarak kendimize geliyoruz.

Yoksul oldukları her hallerinden belli bu sokak hafızlarının arasından geçerken hissettiğim duyguyu yılar sonra hâlâ duyumsayabiliyorum. Doğmadığım, çok az tanıdığım, dillerini zorlanarak anladığım bu el memlekette, güven denen şeyi hissetmişim o gece. Bir İslam diyarında olduğumu, farklı bir ülkeden gelmiş olsam da etraftaki insanlara güvenebileceğimi anlamıştım. Ne o çocuklar bize ne de biz o

çocuklara karşı hiç yabancılık ve korku hissetmemiştik. Dakikalar içinde koyu bir sohbeta dalarken “abi kardeş” oluvermiştik. Bunun adı İslam kardeşliğiydi. Maalesef kendi beldelerimizde bile artık yabancı olmaya başladığımız, içi boş ihtilaflara esir ettiğimiz o değerli şeydi.

Hukuksuz köle ticaretinin başladığı Moritanya’da Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın özellikle yeni bir dünya düzeninden bahsetmesi bana oldukça anlamlı geldi. Sözlerini Kudüs oylaması ve Amerika’nın yalnızlaşmasına değinerek bitirirken “güçlünün haklı olduğu değil haklının güçlü olduğu” adalet esaslı yeni bir düzene duyulan ihtiyacı yineledi.

Bütün iyileri tüketen, profesyonel işgal ve hırsızlıklar üzerinde duran, her an yeni bir trajedi üreten bu yerleşik düzen içinde o sokak hafızı çocukların da Filistin’de taş atarak büyüyen çocukların da Suriye’de kimyasal silahlarla öldürülen çocukların da yerinin olmadığını biliyoruz artık. Onlar bu kokuşmuş düzenin görmekten kaçındığı marjinaleri. Bu çocukların ve tüm haksızlığa uğramışların hakkını savunacak yeni bir düzene muhtacız. Yeryüzündeki bütün insanların hak ettiği değeri yeniden tesis edecek adalete dayalı yeni bir düzene.